

харчування населення. Наявні соціальні процеси мають довготривалі соціально-економічні наслідки. Значний рівень депопуляції та старіння населення зумовлюють подальше скорочення бази відтворення людського капіталу, збільшення навантаження на працездатне населення та соціальні статті бюджету, збільшення соціальної напруженості [3, с. 138].

Зазначимо, що структура видатків зведеного бюджету України в основному відповідає структурі видатків бюджетів країн Європейського Союзу, у якій пріоритетне значення посідає бюджетне фінансування соціальної сфери. Проте, існують суттєві відмінності у механізмі розподілу цих коштів між окремими установами і організаціями бюджетної сфери. Так, якщо в Україні фінансування установ соціальної сфери здійснюється на основі норм і нормативів бюджетної забезпеченості за усіма однотипними закладами, то у країнах ЄС в основі державного фінансування таких бюджетних структур лежить результативність їх діяльності (наприклад, в освіті – рівень успішності, учня, студента, результати ЗНО для шкіл, рівень підготовки дітей до школи – в дошкільних навчальних закладах та інше).

Такий підхід дозволяє уникнути соціального паразитизму, утриманства, невиправданих витрат та нецільове використання бюджетних коштів.

Література:

1. Дем'янишин В.Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 439 с.
2. Овчарова Н.В. Виконання бюджетної політики в соціальній сфері: аналіз непрямих соціальних показників. *Фінансовий простір*. 2011. №3. С. 133-138.
3. Сергієнко Л.К. Теоретичні основи формування національної бюджетної політики України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 7. С. 738-742.
4. Сидор І.П. Бюджетна політика у функціонуванні соціальної сфери: проблеми визначення ефективності. *Світ фінансів*. 2016. – №3.
5. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія; за наук. ред. В. Федосова. Київ: КНЕУ, 2002. 387 с.

Черняшова Катерина Мирославівна

ст. гр. Ф – 31, ТНЕУ

Науковий керівник – к. е. н., доцент Дем'янюк А. В.

РОЛЬ БЮДЖЕТУ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Роль бюджету у державі визначається на основі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту на потреби економічного

й соціального розвитку суспільства. Саме бюджет та його ефективне використання впливають на соціальний розвиток суспільства та економічне становище держави. Сутність бюджету, його економічну природу відображають певні економічні відносини. Учасниками цих відносин є держава, суб'єкти господарювання всіх форм власності та населення[1]. Бюджет є одним із основних інструментів державного регулювання економіки, тому становлення ефективної бюджетної системи є необхідною умовою для досягнення соціально-економічного розвитку країни [2].

Бюджет – є важливим засобом економічного впливу на соціальний та економічний розвиток суспільства. Він відображає розподільні відносини, які впливають на економічні інтереси держави та сприяють ефективності та розвитку суспільного виробництва. Через бюджет здійснюється вплив на суспільне виробництво через економічні відносини пов'язані із сферою товарно-грошових відносин (рух грошових коштів і товарів, ціноутворення, фонди споживання і нагромадження). Отже, бюджет – є важливим економічним потенціалом суспільства, який пов'язаний зі сферою товарно-грошових відносин і є засобом для зростання й удосконалення суспільного виробництва. Бюджет поєднує багато ланок фінансових відносин, що взаємопов'язані між собою у різних сферах діяльності з метою як утворення, так і використання ресурсів, тобто являє собою своєрідну як накопичувальну так і субсидіювальну систему.

Усі економічні процеси у суспільстві реалізуються безпосередньо через бюджет. Економічний зміст бюджету створює механізм впливу економічних факторів на життєдіяльність суспільства. По мірі входження у ринкові відносини роль державного бюджету трансформується: підвищується через складну та ефективну систему впливу (форми та методи перерозподілу коштів бюджету), а з іншої нівелюється [3]. Бюджет здатний впливати на формування й удосконалення соціально-економічної сфери, яка у свою чергу сприяє розвитку або гальмуванню виробництва. Однією з рис, що властиві для бюджету є те, що він складається на відповідний період. Бюджет займає вагому позицію у функціонуванні держави, публічний характер фінансових бюджетних відносин сприяє існуванню необхідної групи норм та нормативів. За розподілом бюджет є двох напрямків: предметний та структурний та відображає грошові відносини, які проявляються між державою і підприємствами, установами, організаціями різних форм власності або фізичними особами.

Таким чином, бюджет функціонує як цілісна взаємопов'язана та взаємозалежна система, ланки якої не вступають у всупереч між собою та із системою взагалі, тобто являє собою єдину цілісну групу, яка забезпечує раціональне функціонування бюджетної системи.

Література:

1. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871с.
2. Чугунов І. Я. Бюджетна система в інституційному середовищі суспільства. *Фінанси України*. 2008. №11. С. 3–10.
3. Юрій С.І. Концептуальні засади сутності бюджету. *Фінанси України*. №10. 2001. С. 3 – 10.

Черсак Наталія Степанівна

ФЗМ – 11, ТНЕУ

Науковий керівник – к. е. н., доцент Коваль С. Л.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФЕРТІВ У ДОХОДАХ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Ускладнення суспільно-політичної ситуації в Україні та економічна нестабільність зумовлюють загострюють проблеми формування доходів населення України на достатньому рівні. Зростання вартості життя призводить до зниження купівельної спроможності вітчизняних домогосподарств та знецінення заощаджень, при цьому загострюються проблеми бідності та нерівності.

Значна частина доходів домогосподарств формується за рахунок соціальних допомог та трансфертів (пенсії, допомоги, стипендії, субсидії), питома вага яких упродовж 2013–2017 рр. становила від 33,9–37,9% (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка та структура доходів домогосподарств України за 2013–2017 рр.*

Показники	2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.		2017 р.	
	млрд. грн.	Питома вага, %	млрд. грн.	Питома вага, %	млрд. грн.	Питома вага, %	млрд. грн.	Питома вага, %	млрд. грн.	Питома вага, %
Доходи всього	1548,7	100	1516,8	100	1772,0	100	2051,3	100	2579,1	100,0
Заробітна плата	630,7	40,7	615,0	40,6	709,6	39,0	898,3	41,8	1196,8	46,4
Прибуток та змішаний дохід	243,7	15,7	254,3	16,8	323,5	18,5	378,2	18,2	433,9	16,8
Доходи від власності	88,0	5,7	85,1	5,6	80,0	4,6	75,4	4,1	73,7	2,9
Соціальні допомоги, ін. трансферти	586,4	37,9	562,3	37,1	658,9	37,9	699,3	35,9	871,4	33,9

* Складено та розраховано за даними [1; 2]

Значні обсяги цієї групи надходжень можна оцінити двояко. З одного боку, це вказує на соціальну спрямованість державної політики, а з іншого – на пасивну дохідну політику значної частини населення та стимулювання психології утриманства [3, с. 30].